

# En el-ledning i Åkers Styckebruk

## Schaktning vid ett järnåldersgravfält

Arkeologisk förundersökning i form av schaktningsövervakning

Fornlämning Åker 10:1  
Åkers Styckebruk 1:219 och Stocken 3  
Åkers socken  
Strängnäs kommun  
Södermanland

*Jan Äblström*

# En el-ledning i Åkers Styckebruk

## Schaktning vid ett järnåldersgravfält

Arkeologisk förundersökning i form av schaktningsövervakning  
Fornlämning Åker 10:1  
Åkers Styckebruk 1:219 och Stocken 3  
Åkers socken  
Strängnäs kommun  
Södermanland

*Jan Ählström*

Utgivning och distribution:  
Stiftelsen Kulturmiljövård  
Stora gatan 41, 722 12 Västerås  
Tel: 021-80 62 80  
Fax: 021-14 52 20  
E-post: [info@kmmmd.se](mailto:info@kmmmd.se)

© Stiftelsen Kulturmiljövård 2013

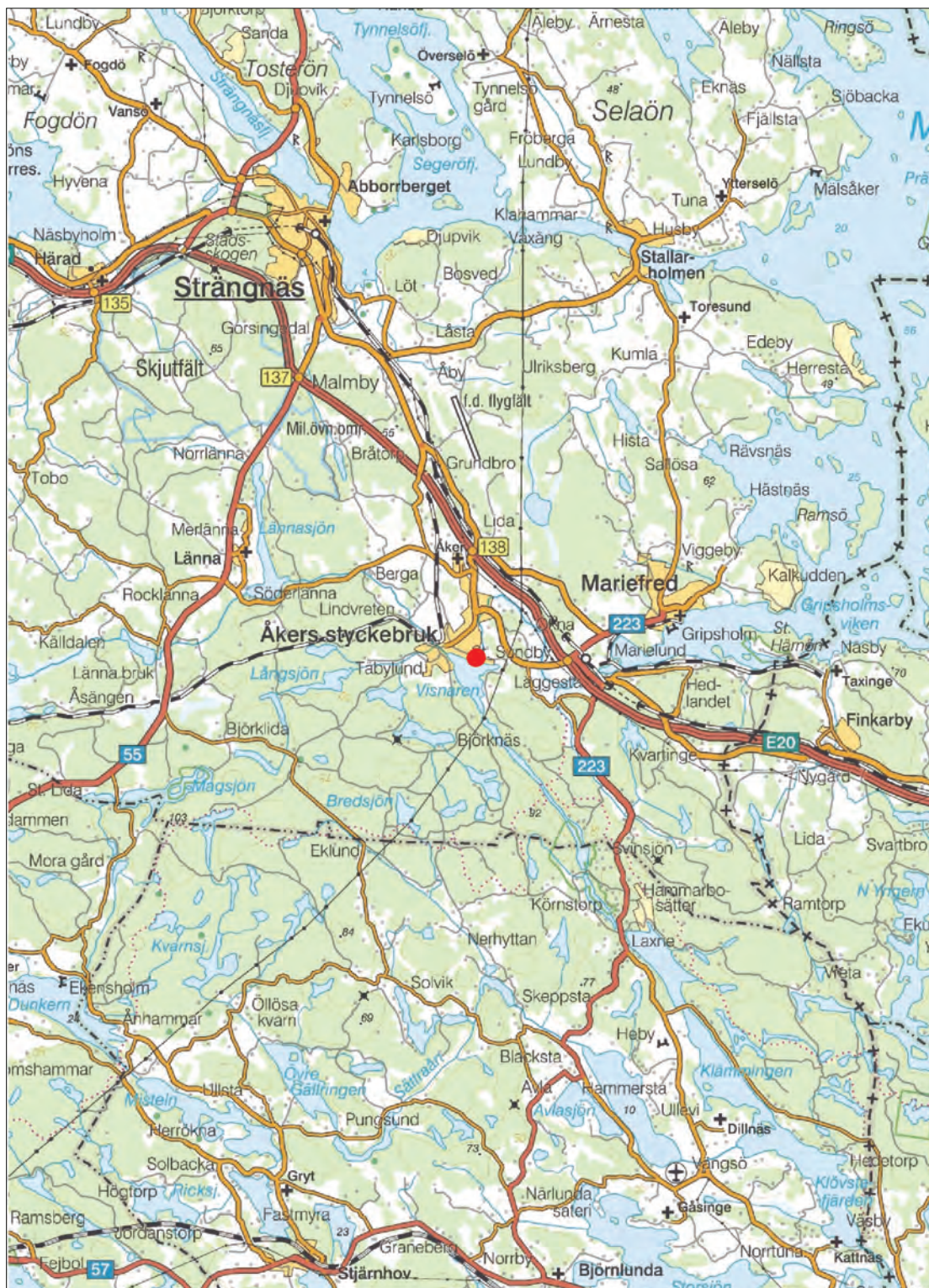
Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet. Ärende nr MS2012/02954.

ISBN: 978-91-7453-252-4

Tryck: Just Nu, Västerås 2013.

# Innehåll

Sammanfattning.....	5
Inledning.....	7
Målsättning och metod .....	7
Undersökningsresultat.....	8
Referenser.....	9
Tekniska och administrativa uppgifter .....	9



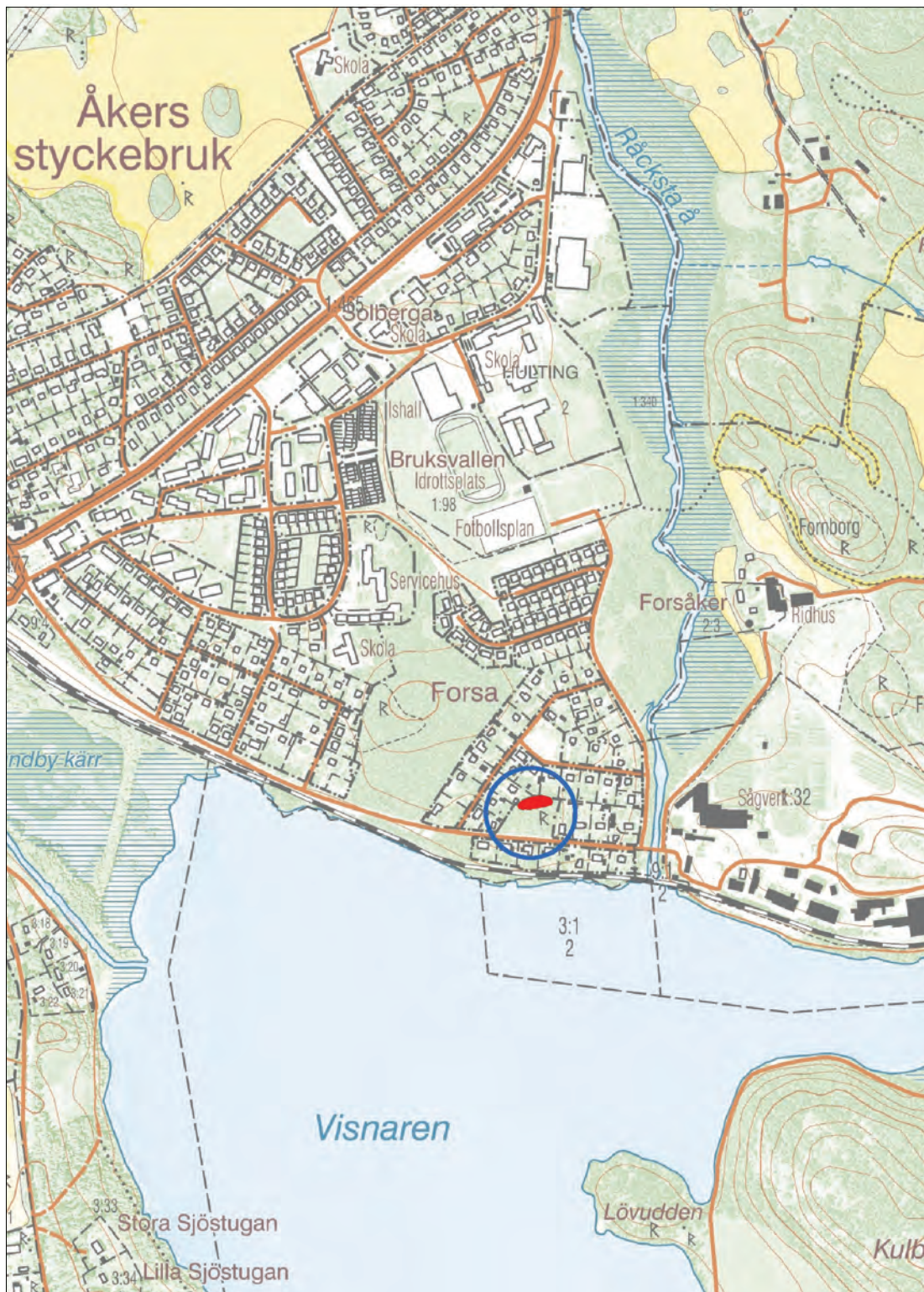
Figur 1. Platsen för den arkeologiska förundersökning i form av schaktningsövervakning, markerad med en röd punkt. Utsnitt ur digitala översiktskartan. Skala 1:200 000.

# Sammanfattning

I samband med att Vattenfall skulle gräva ner 120 meter el-ledning vid gravfältet Åker 10:1 i Åkers Styckebruk utförde Stiftelsen Kulturmiljövård en förundersökning i form av schaktningsövervakning. Uppdraget omfattade kontroll av markingrepp inom gravfältets fornlämningsområde. Då ledningen skulle förläggas i ett dike på en lång sträcka kom övervakningen att omfatta drygt 50 löpmeter.

De övervakade delarna av ledningssträckningen löpte i tomtnära skogsmark vilken till stor del var störd; bl.a. till följd av täkt. I de grävda schakten påträffades morän med ställvis inblandning av sprängsten samt förekomst av tegel och annat sentida skräp under den tunna förnan.

Det påträffades inte någon fornlämning.



Figur 2. Området där förundersökningen i form av schaktningsövervakning genomfördes är inringat och gravfältet Åker 10:1 är rödmarkerat. Utsnitt ur digitala fastighetskartan. Skala 1:10 000.

# Inledning

I samband med ombyggnation av delar av el-ledningsnätet i Åkers Styckebruk har Stiftelsen Kulturmiljövård utfört en förundersökning i form av schaktningsövervakning i anslutning till gravfältet Åker 10:1. Förundersökningen utfördes den 16 maj 2013 efter direktval av länsstyrelsen vilka fattade beslut, enligt 2 kap. 13§ KML, den 8 januari 2013 (1st dnr 431-05481-2012). Uppdraget omfattade kontroll av markingrepp inom fornlämningsområdet till gravfältet Åker 10:1. Vattenfall Services Nordic AB beställde och bekostade uppdraget. Jan Ählström utförde fältarbetet och har sammanställt rapporten.

Enligt FMIS består gravfältet av åtta anläggningar, en hög och sju runda stensättningar. Området söder om gravfältet är skadat av täkt och det förekommer utjämnade och vägliknande anläggningar.



*Figur 3. Platsen för den norra änden av ledningssträckan som grävdes sydväst om gravfältet. Foto Jan Ählström (KM12126\_04).*

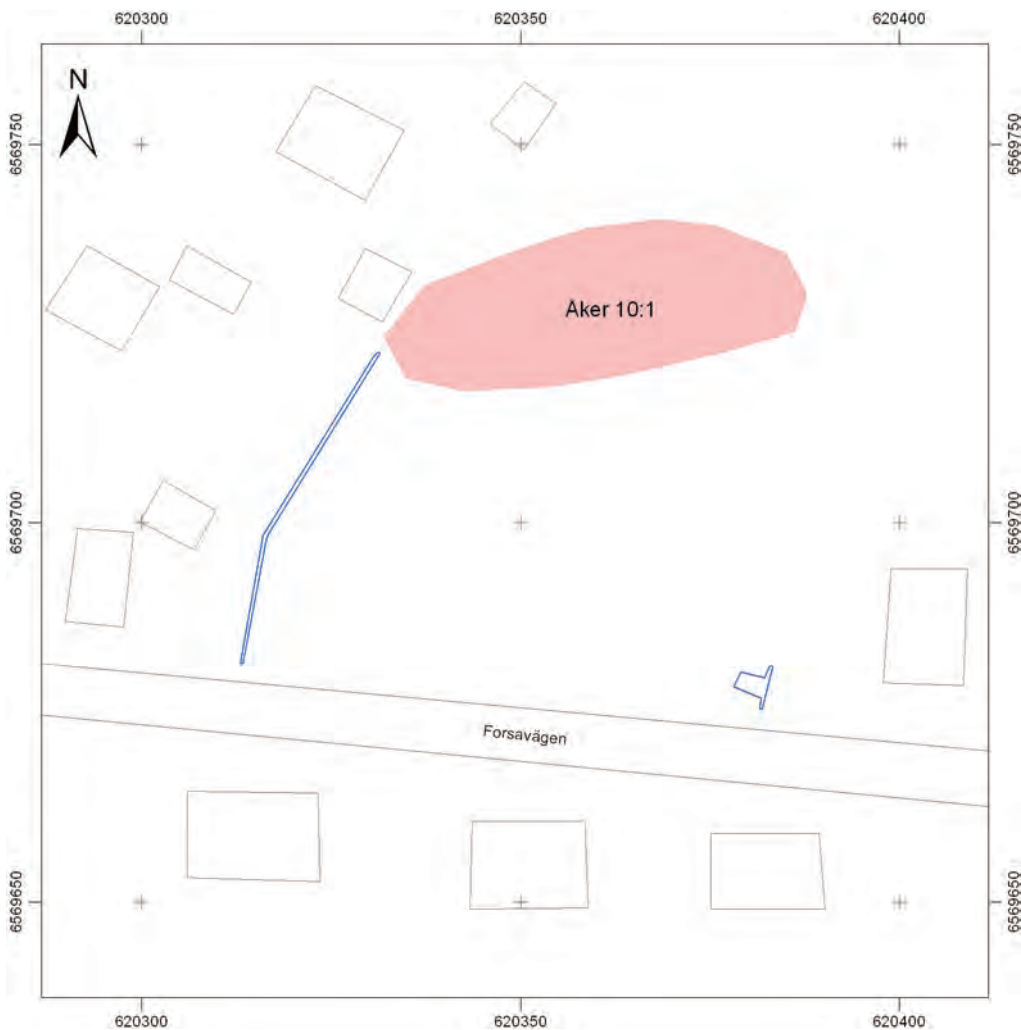
## Målsättning och metod

Förundersökningen hade som syfte att kontrollera om och i förekommande fall i vilken omfattning det förekommer lämningar med koppling till gravfältet Åker 10:1 utmed den planerade ledningssträckningen. Påträffade lämningar skulle beskrivas till omfattning och karaktär.

Den aktuella ledningsförläggningen omfattade cirka 120 löpmeter söder om gravfältet (se figur 2 och 4). Schaktningen berörde flack skogsmark och vägnära släntad mark. Den vägnära marken, 68 meter utmed Forsavägen, övervakades inte då ledningen skulle förläggas i ett dike vid foten av en slänt (ca 0,5–1,5 meters slänthöjd). I praktiken omfattade förundersökningen platsen för en planerad transformatorstation, sydöst om gravfältet, samt sträckan norrut från Forsavägen där schaktningen utfördes



nära gravfältets västra gräns. Därefter skulle ledningen vika av åt nordväst och löpa i tomtmark. Totalt övervakades 51 löpmeter och en 4 X 3 meter stor yta (se figur 4).



Figur 4. De sträckor som kom att omfattas av förundersökningen i form av schaktningsövervakning är markerade med blå linjer. Gravfältet är markerat med en röd polygon. Befintliga huskroppar är markerade med svarta linjer. Skala 1:1 000.

## Undersökningsresultat

Schaktet där transformatorstationen skall stå grävdes ca 4 X 3 meter stort och 0,3–0,5 meter djupt. Under den 0,05–0,1 meter tjocka förnan förekom löst liggande stenar och myllig jord med sandinslag, därunder vidtog morän. Det förekom enstaka tegelstensfragment och porslinskårvar. Marken var synbart utjämnad och vägliknande.

Schaktet för ledningens östra (nordsydliga) sträckning grävdes i plan mark. Schaktet var mellan 0,8–1,0 meter brett i markytan och 0,5 meter brett i botten. Schaktdjupet var cirka 0,6 meter. Under 0,05–0,1 meter förna förekom förhållandevis stenig morän med stort inslag av sprängsten. Det förekom även en del sentida avfall. Till stor del berördes troligen inte den naturliga markytan. Öster om schaktet förekom synbara schaktskador. Det påträffades inte någon fornlämning.

# Referenser

Uppgifter ur FMIS

## Tekniska och administrativa uppgifter

<i>KM projekt nr:</i>	KM12126
<i>Länsstyrelsen dnr, beslutsdatum:</i>	431-05481-2012, 2013-01-08
<i>Undersökningsperiod:</i>	2013-05-16
<i>Exploateringsyta:</i>	122 löpmeter
<i>Personal:</i>	Jan Ählström
<i>Belägenhet:</i>	Åkers Styckebruk 1:219, Stocken 3, Åkers socken, Strängnäs kommun, Södermanland
<i>Ekonomisk karta:</i>	10H 4e (Rt 90)
<i>Koordinatsystem:</i>	Sweref 99 TM
<i>Koordinater:</i>	X6569678 Y620381–X6569723 Y620331
<i>Höjdsystem:</i>	Ingen höjdmätning är gjord.
<i>Inmätningssmetod:</i>	GPS
<i>Dokumentationshandlingar:</i>	Digital mätdata och nio digitala fotografier (KM12126_01–KM12126_09) förvaras hos KM.
<i>Fynd:</i>	Inga fynd tillvaratogs.